

שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן ויש כאן קדושת שחיטה בלבד — הלחם קדוש ואינו קדוש! ולהלן בגמרא נחלקו בהגדרת מצב זה. עד כאן דברי רבי.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לעולם אינו קדוש הלחם אף בקדושה חלקית עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן⁽¹⁷⁾.

והוינן בה: מאי טעמא דרבי, שחלה קדושת הגוף בלחם כבר בשחיטת הזבח אף דהזריקה לא עלתה לו?

ומפרשינן: דכתיב בפרשת איל נזיר, שמשם למדנו דין קידוש לחמי עצרת, "ואת האיל יעשה זבח שלמים לח' על סל המצות" ודרש רבי — "יעשה זבח", דהיינו עשית הזביחה, שהיא השחיטה, היא זאת המקדשת את סל המצות, למימרא — דשחיטה מקדשא!

ורבי אלעזר ברבי שמעון מפרש מקרא זה: "יעשה זבח", ומשמעות "יעשה" — עד שיעשה בזבח כל עשיותיו! ומשמע שאף

ואמר רבא: מנא אמינא לה ששתי הלחם הבאין בפני עצמן דינם לאכילה? דכתיב בענין לחמי עצרת "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה [וגו'] בכורים לח". הקישן הכתוב לביכורים, ומכאן למדנו עיקר דין הבאה ללחם בפני עצמו, מזה בכורים באין בפני עצמן, אף שתי הלחם יכולים לבא בפני עצמן. ומינה אנו למדים — מזה בכורים לאכילה, אף שתי הלחם נמי לאכילה, גם באופן זה שדומין לביכורים, והיינו כשבאין בפני עצמן.

תנו רבנן: כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה הראויה לדין שלמי עצרת. כיצד?

שחטן לשמן וזרק דמן לשמן — קדש הלחם קדושה גמורה ומותר באכילה.

שחטן שלא לשמן וזרק דמן שלא לשמן — לא קדש הלחם כלל! דאין הקרבת הכבשים האלו עולה לשם כבשי עצרת.

בפסחים [יג:]: שמבואר שם שלדעת רבי אליעזר כבר כשנתקבל בכלי וזה עומד להזרק אין לו פדיון כיון שכל העומד להזרק כזרוק הוא, ואם כן איך מבואר שכזרוק שלא לשמה נפסל הקרבן הרי כבר הוכשר בזה שהוא היה עומד לזרוק, ואין לומר שכזרוק שלא לשמה נתברר שאין זה עומד להזרק, שהרי מצאנו שאף כזרוק אחר כך בפגול הרי זה נחשב עומד להזרק.

ותירצו התוספות שכל הדין שאף כזרוק אחר כך הרי זה נחשב עומד להזרק זה רק בזריקה פסולה, אולם בזריקה שלא לשמה היא עוקרת את הקרבן, בזה אם זרק אחר כך שלא לשמה נחשב שלא היה עומד להזרק, ולכך בסוגייתנו שמדובר בזריקה שלא לשמה לא נתקדש הלחם

רש"י שכל זה רק במקום שלא הוקרב כלל הקרבן ציבור, בזה כתבו התוספות שעשה של קרבן ציבור דוחה עשה דהשלמה להקריב אחר התמיד, אולם בסוגייתנו הרי כבר הקריב הלחם ולדעת רבי עקיבא הרי קיים דין הקרבן, אלא שעתה חל עליו חובה להקריב כבשים, אולם כשלא יקריב אין זה ביטול הקרבן שהרי כבר הקריב שתי הלחם, לכך סבר רש"י שבאופן זה אין דוחה העשה של קרבן ציבור עשה דהשלמה.

17. התוספות הקשו שמשמע שלדעת רבי אליעזר כל זמן שלא זרק לשמן לא נתקדש הלחם, ולכך כזרוק שלא לשמן אין קדוש הלחם, ולכאורה זה נסתר מסוגית הגמרא

זריקת הדם .

אבוי אמר: קדוש, ואינו גמור בקדושה גמורה.

רבא אמר: קדוש בקדושה גמורה. ומה שאמר רבי "ואינו קדוש", כוונתו "ואינו ניתר", שאינו ניתר לאכילה בזריקה זו.

והוינן בה: **מאי בינייהו?** הרי גם לאבוי ודאי אינו ניתר לאכילה בטרם הותר בזריקה?

ומפרשינן: (18) **איכא בינייהו למיתפס פדיונו** אם חלה קדושה על המעות שפדה בהם הלחם.

לאבוי תפיס פדיונו, שעדיין אינו קרבן גמור שלא חלה עליו קדושת הגוף גמורה, ולכן חלה קדושת דמים על המעות לתפוס פדיונו [אף שקדושת הלחם אינה נפקעת כיון שנתקדש במקצת]. ואילו **לרבא** כבר חלה עליו קדושת הגוף גמורה ועל כן **לא תפיס פדיונו** שאין קדושת הגוף נתפסת בדמים על ידי פדיון [דכיון שאינו יוצא מקדושה כלל, לא שייך להחיל שום קדושה על פדיונו] (19).

והוינן בה: **בשלמא לרבא** דלדעת רבי לא

ומקשינן: **ורבי נמי הכתיב "יעשה"?** ומשמע דצריך שיעשה את כל העבודות, וכמו שדורש רבי אלעזר?

ומשנינן: **אי כתיב "ואת האיל זבח יעשה"**, היה מתפרש **כדקאמרת** שאת הזבח יעשה כראוי לו, **השתא דכתיב "יעשה זבח על סל המצות"** מפרש רבי: **במה יעשה ותקדש סל המצות? בזביחה!**

ומקשינן: **ורבי אלעזר ברבי שמעון** — **הכתיב "זבח"** והרי לדעתו היה ניתן לכתוב "ואת האיל יעשה שלמים"?

ומשנינן: **ההוא "זבח" מיבעי ליה** לדורשו **לברבי יוחנן**. **דאמר רבי יוחנן: הכל מודים**, שאף רבי אלעזר הסוכר שזריקה עיקר, מודה **שצריך שיהא לחם גם בשעת שחיטה**, ואם לא היה הלחם בשעת שחיטה לא מקדשת אותו הזריקה.

ומפרשינן לדברי רבי: **מאי "קדוש ואינו קדוש"** שאמר רבי בשחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן?

כיון שאין הוא נחשב כעומד להזרק. עוד תירצו התוספות שבאמת אין כונת רבי אליעזר שיזרוק לשמה אלא שיקבל לשמה שכיון שנתקבל לשמה הרי הוא עומד להזרק וכזרוק הוא.

ובקרן אורה הקשה על שני התירוצים, שלתרוץ הראשון קשה איך נפקע למפרע הקדושת הגוף שיש על הלחם כיון שזרק שלא לשמה, ולתרוץ השני קשה, שאם לא צריך זריקה אלא עומד להזרק למה בסוגייתנו אין מתקדש הלחם כשזרק שלא לשמה.

18. לגירסת רש"י העיקרית.

19. רש"י הביא שני גרסאות בדברי הגמרא

תפיס פדיונו כיון שנתקדש הלחם קדושת הגוף ע"י השחיטה היינו דאיכא בין רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון. דלרבי אלעזר קודם זריקה הוא רק קדושת דמים ותופס פדיונו, ולרבי יש קדושת הגוף בלחם ולא תופס פדיונו.

אלא לאביי, דגם לרבי תופס פדיונו וכל שכן לרבי אלעזר, מאי איכא בין רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון?

ומשינן: איכא בינייהו — לאיפסולי ללחם ביוצא מן העזרה. שלפי רבי נפסל ביוצא

כיון שחלה בו מקצת קדושת הגוף, ולא יהא כשר לשחוט עליו כבשים אחרים, ולרבי אלעזר ברבי שמעון לא חלה קדושת הגוף כלל קודם זריקה ולא נפסל הלחם ביוצא, וכשרים לשחוט עליהם כבשים אחרים⁽²⁰⁾.

בעא מיניה רב שמואל בר רב יצחק מרבי חייא בר אבא: כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן, שנחלקו לעיל בדרגת קדושת הלחם — אותו הלחם מהו באכילה? האם חל בו היתר אכילה על ידי זריקה זו? (21)

והגירסא השניה ביאר רש"י, שלאביי תופס הפדיון ולרבא לא תופס הפדיון, וכתב רש"י שזה מבואר היטב, שלדעת אביי שלא נתקדש לגמרי וחסר בעיקר קדושתו ממילא תופס פדיון, אולם לדעת רבא שקדוש לגמרי רק שאינו נותר, אם כן לא שייך בזה פדיון שהרי הוא קדוש לגמרי, והוסיף רש"י שאף לדעת אביי אין פדיונו כמו כל קדושת דמים, אלא רק שייך בו פדיון כקדושת דמים אבל אינו יוצא לחולין.

20. הגר"ז בספרו הקשה לדעת רבא, הסובר כי מה שצריך זריקה לדעת רבי הוא רק להתירו באכילה, הרי בדברי רבי מבואר שקדוש ואינו קדוש, והיינו שחסר בקדושה שלו, ואם נאמר שכל מה שחסר זה רק היתר אכילה, לא יתכן לומר "קדוש ואינו קדוש", שהרי בקדושתו לא חסר כלל.

21. השיטה מקובצת הקשה, מהו ספק הגמרא שכשחט שלא לשמה יאסר הלחם באכילה, הרי כיון שנשחט שלא לשמה, הרי זה נחשב שאבדו הכבשים, כיון שהם אינם עולים לחובת כבשי עצרת אלא הרי הם נדבה, וממילא יהיה אסור הלחם באכילה, כי כל שאבדו הכבשים אבד

במחלוקת אביי ורבא, או שגורסים שלאביי לא תפיס פדיונו ולרבא תפיס פדיונו, או שגורסים שלאביי תפיס פדיונו ולרבא לא תפיס פדיונו.

וביאר רש"י שלפי הגירסא הראשונה, לאביי, כיון שחסר בקדושה שלו ממש, קדושה כזו לא אלים למיתפס פדיונו, דהיינו שהוא עדיין לא קודש גמור כדי שיהיה בו פדיון. ולרבא הוא קודש גמור כדי שיהיה בו פדיון.

אולם רש"י הקשה על זה, שהרי כיון שהוא קודש גמור לדעת רבא, רק שאינו נותר בזריקה, איך יתכן לומר שמועיל בו פדיון? והרי הוא קדוש לגמרי קדושת הגוף! ועוד הקשה רש"י, הרי לפי זה יהיה מוכח שאף לדעת רבי אלעזר ברבי שמעון גם לא תופס פדיונו, שהרי בגמרא שאלו מה בין רבי לרבא ר"ש לדעת אביי, והרי במסכת פסחים [יג ב] מבואר שלדעת רבי אלעזר ברבי שמעון אפשר לפדותו ותופס פדיונו כל זמן שלא נזרק.

ובתוספות תירצו בזה שכל דברי הגמרא בפסחים זה רק בלחמי תודה, שדינם שאין בהם תנופה, ובוזה סובר רבא בר"ש שאפשר לפדותו, אולם כאן שיש תנופה ותנור ושחיטה אף רבא בר"ש מודה שמועלת השחיטה שלא אלים לתפוס בזה פדיון.

והוינן בה: **אליבא דמאן** הסתפק רב שמואל?

אי אליבא דרבי אליעזר כרבי שמעון הסובר שבמקרה זה אין כאן אלא קדושת דמים, **האמר זריקה היא דמקדשא** קדושת הגוף, וודאי לא חל היתר אכילה בזריקה שלא לשמה, שעדיין אין כאן קדושת קרבן.

אי אליבא דרבי דאמר לעיל "קדוש ואינו קדוש", ונחלקו אביו ורבא בפירוש דבריו, מכל מקום **בין לאביו בין לרבא** הרי "קדוש ואינו נותר" הוא, דגם לרבא שסובר שקדושתו היא גמורה הרי הוא סובר שאינו נותר, וכל שכן לאביו. ואם כן לפי מי הסתפק רב שמואל שיהא הלחם מותר באכילה?

ומסקינן: **אלא, אליבא דהאי תנא** בברייתא הסתפק רב שמואל:

דתני אבוה דר' ירמיה בר אבא:

שתי הלחם שיצאו מן העזרה בין שחיטה לזריקה, וזרק דמן של כבשים במחשבה לאכול משתי הלחם ומבשר הכבשים חוץ לזמנו, שמחשבה זו מפגלת את הכבשים, ואלמלא יצא הלחם מן העזרה היה הפיגול

חל גם עליו [כמו שמבואר לעיל דף ט"ו].

רבי אליעזר אומר: אין בלחם משום פיגול להענש כרת על אכילתו!

רבי עקיבא אומר: יש בלחם משום פיגול!

אמר רב ששת בבאור מחלוקתם: **הני תנאי**, שניהם **כרבי סבירא להו**, **דאמר שחיטה מקדשא** ללחם, ואם כן חל פסול "יוצא" על הלחם עוד קודם לזריקה המפגלת. **מיהו**, כבר נחלקו תנאים אלו במסכת מעילה בענין חלות דין פיגול על ידי זריקה ביחס לחלק הקרבן שיצא ממקומו, ובזאת תלויה מחלוקתם כאן:

רבי אליעזר לטעמיה, דאמר — אין זריקה מועלת ליוצא! שאינה פועלת כלפי חלק הקרבן ה"יוצא" להחיל בו דין פיגול, מפני שכבר נפסל עם יציאתו, ואין פיגול חל בקרבן פסול⁽²²⁾.

ורבי עקיבא לטעמיה דאמר — זריקה מועלת ליוצא! ולפיכך אף כאן מועילה הזריקה להחיל פיגול גם בלחם שיצא ממקומו לאחר שחיטה ונפסל.

ועתה מביאה הגמרא מקור מחלוקתם: **דתנן ב-מ**

אבדו כבשים אבד הלחם זה רק כשאבדו הכבשים ממש, אולם אם רק שחטן שלא לשמה, אבל הם לא נאבדו, בזה אין דין שאבד הלחם. והביא ראיה מתוספתא כדבריו, ואם כן, לא קשה כאן שיפסל הלחם, שכיוון שכאן לא אבדו הכבשים אלא נפסלו, בזה אין דין שאבד הלחם.

22. השיטה **מקובצת** הקשה לדעת רבי אליעזר שהלחם לא מועלת בו זריקה כיון שאין זריקה

הלחם, כמו שמבואר לעיל.

ותירץ השיטה מקובצת, כי מה שמבואר לעיל שכל שאבד הכבשים אבד הלחם, היינו לומר שאינו יכול להקריב הלחם עם כבשים אחרים, אבל כאן, שבא להקריבו עם אותם כבשים, להיות מותר בזריקה שלא לשמה, לא שייך לומר שאבד הלחם, כיון שהוא נהיה מותר בהקרבה הזו.

ובמקדש דוד כתב ליישב, שכל הדין שאם